

Τα πολλά πρόσωπα της ακαδημαϊκής απάτης

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΘΑΝΑΣΑ*

Το διήμερο 28-29 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε στην Πράγα η τρίτη ετήσια ολομέλεια της Πλατφόρμας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ηθική, τη Διαφάνεια και την Ακεραιότητα στην Εκπαίδευση (ETINED). Η εν λόγω πλατφόρμα επιχειρεί να αντιμετωπίσει τις ποικίλες εκδοχές φαινομένων διαφθοράς στην εκπαίδευση, εκκινώντας από την παραδοχή ότι «καμία χώρα σήμερα δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι εξαιρείται πλήρως από τέτοια φαινόμενα».

Πρώτο από επίτευγμα της πλατφόρμας υπήρξε η υιοθέτηση από το ΣτΕ της Σύστασης (2019) «Για την προώθηση μιας κουλτούρας ηθικής στο εκπαιδευτικό επάγγελμα». Η συνάντηση της Πράγας επικεντρώθηκε στην αντιμετώπιση των πολλαπλών μορφών ακαδημαϊκής εξαπάτησης, προετοιμάζοντας ένα κείμενο πολιτικής για φαινόμενα όπως: «κοπήρια πτυχίων» (degree mills), «κοπήρια πιστοποιήσεων» (accreditation mills), «κοπήρια εργασιών» (essay mills), και βεβαίως για το τεράστιο πρόβλημα της λογοκλοπής (plagiarism). Εκπρόσωποι των κρατών-μελών, καθώς και υπεύθυνοι διεθνών ομάδων εργασίας, παρουσίασαν τις εξελίξεις και τους τρόπους αντιμετώπισης των φαινομένων σε χώρες όχι μόνο της δυτικής αλλά και της «άπω» Ευρώπης. Είδαμε έτσι τον τρόπο με τον οποίο η Ιρλανδία, πρωτοπόρος εδώ σε ευρωπαϊκό (ίσως δε και σε παγκόσμιο) επίπεδο, ποινικοποίησε την προσφορά και διαφήμιση πώλησης εργασιών σε φοιτητές: η σχετική νομοθεσία, που δίνει έμφαση στη δίωξη της προσφοράς (και όχι της χρήσης) τέτοιων «υπηρεσιών», τέθηκε σε ισχύ την 5.11.2019. Πληροφορηθήκαμε ότι και η Αρμενία σύντομα θα διαθέτει παρόμοια νομοθεσία. Μάθαμε ότι το κρατικό πανεπιστήμιο του Μαυροβουνίου απαιτεί από τους φοιτητές του να συμμετάσχουν επιτυχώς σε διαδικτυακό μάθημα-σεμινάριο σχετικά με τις ποικίλες μορφές ακαδημαϊκής απάτης, πριν τους επιτραπεί να δώσουν τις εξετάσεις του πρώτου εξαμήνου των σπουδών τους. Παρακολουθήσαμε την παρουσίαση, από τον εντυπωσιακό λόρδο Storey (πρώην δάσκαλο, πρώην δήμαρχο του Λίβερπουλ, νυν μέλος της Βουλής των Λόρδων και εκπρόσωπο του κόμματος των Φιλελεύθερων Δημοκρατών για θέματα παιδείας), της προσπάθειάς του να θεσπιστεί και στο Ηνωμένο Βασίλειο νομοθεσία που θα απαγορεύει την πώληση εργασιών (η προσπάθεια διακόπηκε από την προκήρυξη πρόωρων εκλογών, αλλά αναμένεται να τελεσφορήσει μόλις συγκληθεί εκ νέου το Βρετανικό Κοινοβούλιο). Και σε μια διαφορετική εκδοχή «φοιτητικού κινήματος», ακούσαμε τον εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Φοιτητικής Ένωσης να απαιτεί «πολιτική μηδενικής ανοχής» για όλους τους εμπλεκόμενους σε περιπτώσεις ακαδημαϊκής εξαπάτησης.

Η συζήτηση των προβλημάτων αυτών στην Ελλάδα είναι αντιστρόφως ανάλογη της έκτασής τους. Η διάδοση, την τελευταία δε-

καετία, της συγγραφής «εργασιών» στη μέση εκπαίδευση λειτουργεί στην πράξη ως πρώιμη εξοικείωση των μαθητών με την πρακτική της «κοπτοραπτικής» λογοκλοπής από πηγές του Διαδικτύου. Στα μαθήματα του Ανοικτού Πανεπιστημίου (αλλά και άλλων ιδρυμάτων) οι προσερχόμενοι φοιτητές βομβαρδίζονται με φυλλάδια που διαφημίζουν την πώληση εργασιών. Διδακτορικές διατριβές, κλεμμένες εν όλω ή εν μέρει, εγκρίνονται μετ' επαίνων, βαθμολογούμενες με «Άριστα». Τεκμηριωμένες καταγγελίες εξόφθαλμης λογοκλοπής οδηγούν συνήθως στη δικαστική, οικονομική και ενίοτε ηθική εξόντωση του ίδιου του καταγγέλλοντος. Ενώ ακόμη και τέως πρυτανής μεγάλου πανεπιστημιακού ιδρύματος (και πρώην υφυπουργός Παιδείας) δεν δίστασε προ ετών να υπερασπιστεί ενυπογράφως τη λογοκλοπή ως διαδικασία με την οποία «ο μελετητής κατανοεί πλέον εκ των έσω τις απόψεις του φιλοσόφου, τις ενστερνίζεται και μιλά και στοχάζεται σαν να ήταν ο ίδιος ο φιλόσοφος τον οποίον ερμηνεύει» (sic).

Ποτέ όμως δεν είναι αργά για να ξεκινήσει μια προ πολλού αναγκαία συζήτηση. Οι σκελετοί πρέπει να βγουν από το ντουλάπι, όχι στο πλαίσιο ενός καταγγελτικού λόγου, αλλά με εποικοδομητικό πνεύμα και προδιάθεση θετικών παρεμβάσεων. Εντελώς ενδεικτικά, ας μου επιτραπεί να σταχυολογήσω εδώ μερικές προτάσεις:

Ίδρυση ενός (θεσμοθετημένου ή άτυπου) Δικτύου Προώθησης της Ακεραιότητας στην Εκπαίδευση, με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων: υπουργείου Παιδείας, ΔΟΑΤΑΠ, ΑΔΙΠ, πανεπιστημίων, εκπαιδευτικών οργανώσεων.

Συμπερίληψη, στον νέο νόμο για την ανώτατη εκπαίδευση, δι-άταξης ποινικοποίησης της προσφοράς (και διαφήμισης) πώλησης εργασιών σε φοιτητές και μαθητές.

Συμπερίληψη αναφοράς στην υποχρέωση όλων των πανεπιστημίων να θεσπίσουν εσωτερικό κώδικα ακαδημαϊκής ηθικής και δεοντολογίας που θα καθορίζει την πολιτική του κάθε ιδρύματος για όλα τα φαινόμενα ακαδημαϊκής απάτης.

Δημιουργία εύληπτου πληροφοριακού υλικού που θα διανεμηθεί σε όλους τους μαθητές της μέσης εκπαίδευσης και σχετική σύντομη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (ή έστω μερίδας εκπαιδευτικών που θα θελήσουν να αναλάβουν σχετικό συντονιστικό ρόλο σε κάθε εκπαιδευτική μονάδα).

Θα πρέπει, προπάντων, να γίνει κατανοητό ότι η διαδεδομένη ακαδημαϊκή απάτη δεν συνιστά απλώς παραβίαση κάποιων αφηρημένων ηθικών αρχών: η ανοχή σε αυτήν αποτελεί βασικό παράγοντα συνολικής υποβάθμισης του επιπέδου και της ποιότητας σπουδών που παρέχει ένα εκπαιδευτικό σύστημα – με επιπτώσεις στην ίδια την οικονομία, την αγορά εργασίας, ενίοτε δε και στη δημόσια ασφάλεια.

* Ο κ. Παναγιώτης Θανασάς είναι αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας στο ΕΚΠΑ, εκπρόσωπος της Ελληνικής Δημοκρατίας στην Πλατφόρμα ETINED.